

Warszawa, dnia 12 marca 2009 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZBIA/500/34-1/2009/KC

**Szanowna Pani
Jolanta Fedak
Minister Pracy i Polityki Społecznej**

Wielce szanowna Pani Minister,

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych jest pierwszym międzynarodowym aktem prawnym, który odnosi się kompleksowo do osób niepełnosprawnych. Została przyjęta wraz z Protokołem fakultatywnym przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 13 grudnia 2006 r. Polska podpisała Konwencje w dniu 30 marca 2007 r.

Konwencja uzupełnia wcześniej przyjęte konwencje NZ, dotyczące praw człowieka. Ma umożliwić osobom niepełnosprawnym skuteczne korzystanie z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami, a przez to przyczynić się do zwiększenia szans i poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych.

Zobowiązuje do utworzenia i wdrożenia ustawodawstwa, mającego na celu ochronę praw w niej zawartych oraz do eliminacji praktyk, które przejawiają dyskryminację wobec osób żyjących z niepełnosprawnością. Reguluje również równy dostęp osób niepełnosprawnych do wszystkich aspektów życia społecznego, a w szczególności do transportu, informacji, komunikacji, najnowszych technologii, szkolnictwa, zdrowia i pracy.

Państwa ratyfikujące Konwencję mają zapewnić osobom z niepełnosprawnością możliwość rozwoju intelektualnego, fizycznego i społecznego. Konwencja przyczyni się do wzmocnienia mechanizmów przeciwdziałających dyskryminacji osób niepełnosprawnych oraz służących ich integracji ze społeczeństwem.

Zgodnie z ustawą z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.) Rzecznik działa na rzecz ochrony praw dziecka. Szczególną troską i pomocą otacza dzieci niepełnosprawne – właśnie dlatego kwestia ratyfikacji Konwencji, o której mowa, jest dla mnie szczególnie ważna.

Podpisanie przez Polskę Konwencji to nie tylko wyrażenie poparcia dla respektowania praw człowieka w odniesieniu do osób niepełnosprawnych, ale również sygnał, że Polska podejmie kroki w celu ratyfikacji Konwencji i stanie się jej stroną. Zdaję sobie sprawę, że ratyfikowanie Konwencji wiąże się z koniecznością dokonania bardzo wielu konkretnych zmian legislacyjnych oraz przewartościowania postaw. Konwencja wyznacza standardy minimalne w respektowaniu godności ludzkiej oraz długoterminowe cele, prowadzące do pełnej integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem.

Wiem, że procedura ratyfikacyjna musi być poprzedzona wnikliwym zbadaniem ustawodawstwa wewnętrznego w celu określenia niezbędnych zmian prawnych, aby możliwe było doprowadzenie do pełnej harmonizacji prawa krajowego z postanowieniami Konwencji.

Będąc szczególnie zainteresowanym sytuacją dzieci niepełnosprawnych oraz poprawą jakości ich życia, zwracam się do Pani Minister na mocy art. 10 ust. 1 pkt. 2 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka o udzielenie informacji w sprawie podjętych działań w celu ratyfikacji przez Polskę przedmiotowej Konwencji.

Z wyrazami szacunku
Marek Szwed

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, 18 marca 2009r.

Jolanta Fedak

DAE.IV.6401. 39 .09.JM

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

W związku z Pana pismem z 12 marca 2008 roku w sprawie ratyfikacji Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych pozwalam sobie przekazać, co następuje:

Celem przygotowania decyzji w sprawie ratyfikacji konwencji, w lipcu 2008 roku rozpoczęła się analiza jej postanowień celem rozeznania zobowiązań wynikających z konwencji dla państw. Z uwagi na sposób zredagowania tekstu, to jest użycie wielu niedostatecznie precyzyjnych sformułowań, mogących być w różny sposób interpretowanych, analiza ta nasyca pewnych trudności, wymaga więc odwoływania się do szeregu dokumentów, w tym z okresu negocjowania konwencji. Ponadto, dopiero w pierwszym tygodniu marca br. przedstawiony został publicznie raport Wysokiego Komisarza NZ do spraw praw człowieka dotyczący niektórych zagadnień związanych z wdrażaniem konwencji.

Spośród postanowień sprawiających trudności interpretacyjne można wskazać artykuł 5 ustęp 2 (zakaz jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność i zobowiązanie do zagwarantowania osobom niepełnosprawnym jednakowej dla wszystkich i skutecznej ochrony przed dyskryminacją z jakichkolwiek względów), artykuł 12 (uznanie równości wobec prawa), artykuł 13 (dostęp do wymiaru sprawiedliwości), artykuł 16 ustęp 2 (wolność od wykorzystywania, przemocy i nadużyć – środki ochronne), artykuł 25 (zdrowie).

Obecnie, równoległe z analizą treści konwencji trwa wstępne badanie ustawodawstwa polskiego – w jakim zakresie realizuje już ono postanowienia konwencji, a w jakim będzie musiało zostać zmienione celem osiągnięcia zgodności z konwencją. Konwencja nakazuje bowiem nie tylko przyjęcie rozwiązań zakazujących dyskryminacji w dostępie do praw przez nią przewidzianych, w zasadniczej mierze ugruntowanych już w obecnym ustawodawstwie polskim, ale także wprowadzenie rozwiązań gwarantujących pełne korzystanie przez osoby niepełnosprawne z praw przysługujących wszystkim członkom społeczeństwa (działania pozytywne) i wypracowanie odpowiednich planów lub programów działania. Następnie ustalone

będzie, w jakim zakresie obowiązujące w Polsce regulacje prawne, a także praktyka ich realizacji muszą zostać zmienione lub jakie nowe rozwiązania będą musiały być wypracowane. Kolejnym etapem będzie podjęcie przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej konsultacji międzyresortowych dotyczących wniosków wynikających ze wstępnych analiz, o których mowa powyżej. Różne także zostaną, możliwie precyzyjnie, konsekwencje finansowe, gospodarcze i społeczne zmian, co rzutować będzie na ustalenie terminarza ich przeprowadzenia.

Przedstawione prace potrwać jeszcze od 9 do 12 miesięcy.

Sformułowanie propozycji decyzji dotyczącej ratyfikacji konwencji poprzedzone zostanie konsultacjami z organizacjami pozarządowymi.

Działania o których mowa, to jest precyzyjne określenie zobowiązań, jakie Polska weźmie na siebie ratyfikując konwencję oraz stworzenie podstaw ich pełnego, rzeczywistego wdrożenia są konieczne, by ratyfikacja nie była jedynie deklaracją intencji, których realizacja zostanie odłożona na później. Decyzja o ratyfikacji podjęta więc zostanie w momencie uzyskania pewności, że Polska będzie w stanie wywiązywać się z podjętych zobowiązań. Jest to zgodne z obowiązującymi przepisami dotyczącymi zawierania umów międzynarodowych oraz utrwaloną praktyką ratyfikacyjną – w momencie ratyfikacji ustawodawstwo krajowe zapewniać ma realizację zobowiązań podejmowanych na szczeblu międzynarodowym lub zmiany ustawodawstwa krajowego powinny być tak zaawansowane, by istniała pewność szybkiego doprowadzenia do jego pełnej zgodności z postanowieniami umowy międzynarodowej. Podejście do ratyfikacji konwencji podobne do opisanego powyżej przyjęło wiele państw członkowskich Unii Europejskiej.

Znaczenie prac analitycznych, które przeprowadzone zostaną przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej jest tym większe, że wstępne badanie ustawodawstwa krajowego, w jakim stopniu realizuje ono konwencję, przeprowadzone w I kwartale 2007 roku, to jest przed podjęciem decyzji o jej podpisaniu, pozwoliło stwierdzić, że choć większość postanowień konwencji znajduje odzwierciedlenie w polskim porządku prawnym, to jest wiele przepisów nie spełniających jej wymogów, bądź też niezbędne jest podjęcie działań praktycznych celem ich pełnego wdrożenia.

W oparciu o tę analizę możliwe jest przedstawienie listy zagadnień które, w celu efektywnego wdrożenia konwencji, będą musiały zostać podjęte w ustawodawstwie polskim lub będą musiały stać się przedmiotem działań administracji państwowej:

- Dostęp do informacji, komunikacji i innych usług oraz prawo swobodnego wyrażania opinii (artykuł 9): wprowadzenie rozwiązań prawnych i organizacyjnych uwzględniających środki niezbędne do korzystania z tych praw przez osoby niepełnosprawne, zgodne z definicją pojęcia „komunikacja”, zawartą w konwencji.
- Dostępność budynków, w tym zwłaszcza użyteczności publicznej, dostępność środków transportu (artykuł 9): ocena stopnia wdrażania obowiązujących przepisów krajowych pod kątem spełniania wymogów konwencji, ocena wielkości nakładów finansowych koniecznych do poniesienia stopnia przestrzegania obowiązujących przepisów oraz ewentualne przyjęcie środków zwiększających tempo dostosowań.
- Ułatwianie dostępu do wysokiej jakości przedmiotów wspierających mobilność, komunikowanie się (artykuł 9): ocena roli władz publicznych, stworzenie systemu wspierania produkcji i nabywania takich przedmiotów.

- Ochrona i bezpieczeństwo osób niepełnosprawnych w sytuacjach zagrożenia, w tym w sytuacji konfliktu zbrojnego, w sytuacjach kryzysowych wymagających pomocy humanitarnej i w przypadku klęsk żywiołowych (artykuł 11): wprowadzenie odpowiednich rozwiązań prawnych i organizacyjnych.
- Dostosowania proceduralne celem ułatwienia osobom niepełnosprawnym udziału w postępowaniach prawnych (artykuł 13): ocena potrzeby zmiany obowiązujących przepisów krajowych.
- Ochrona i pomoc osobom niepełnosprawnym, które doznały jakiegokolwiek formy wykorzystywania, przemocy i nadużyć (artykuł 16): przyjęcie ustawodawstwa i polityki w celu zapewnienia, że przypadki wykorzystywania, przemocy i nadużyć będą identyfikowane, badane i karane, zapewnienie pomocy i rehabilitacji ofiarom przemocy i ich rodzinom.
- Korzystanie przez osoby niepełnosprawne z pomocy osobistej, niezbędnej do życia w społeczeństwie i integracji społecznej, zapobieganie izolacji lub segregacji społecznej (artykuł 19): zapewnienie przez system pomocy społecznej odpowiednich rozwiązań organizacyjnych, wprowadzenie prawnych gwarancji uzyskania pomocy.
- Wykonywanie obowiązków związanych z wychowaniem dzieci, jak też w zakresie kurateli, powiernictwa, adopcji dzieci lub podobnych instytucji (artykuł 23): zapewnienie skutecznej pomocy prawnej i organizacyjnej.
- Zapewnienie dzieciom niepełnosprawnym jednakowych praw w zakresie życia rodzinnego, zapewnienie dostarczania, odpowiednio wcześniej i wszechstronnych, informacji, usług i pomocy dzieciom niepełnosprawnym i ich rodzinom, w tym celem zapobiegania ukrywaniu, porzuceniu, zaniedbaniu i segregacji dzieci niepełnosprawnych (artykuł 23): wprowadzenie odpowiednich rozwiązań prawnych i organizacyjnych.
- Opieka zastępcza „w ramach społeczności, w warunkach rodzinnych” (artykuł 23): wprowadzenie, w koniecznym zakresie, przepisów i rozwiązań organizacyjnych.
- Odpowiednie warunki edukacji osób niepełnosprawnych – zapewnienie niezbędnych środków finansowych, zatrudnianie nauczycieli będących osobami niepełnosprawnymi, usuwanie barier architektonicznych, zapewnienie transportu specjalistycznego i środków komunikacji publicznej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych wybierających szkołę jako miejsce pracy lub korzystających z edukacji (artykuł 24): wprowadzenie odpowiednich rozwiązań organizacyjnych i finansowych, prowadzenie szkoleń.
- Opieka zdrowotna (artykuł 23 i 25): szczegółowa analiza rozwiązań realizowanych w ramach kontraktów przez Narodowy Fundusz Zdrowia, w tym jeżeli chodzi o zakres świadczeń w obszarze zdrowia reprodukcyjnego.
- Habilitacja i rehabilitacja spełniające wymóg „multidyscyplinarności”, w tym w odniesieniu do „oceny indywidualnych potrzeb i potencjału osób niepełnosprawnych” (artykuł 26): zorganizowanie, wzmocnienie i rozwinięcie usług i programów.
- Wspieranie zatrudnienia, szkolenia i poradnictwa zawodowego (artykuł 27).
- Zagwarantowanie osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom „odpowiedniego” poziomu życia i stałe jego podnoszenie, pomoc państwa w pokrywaniu wydatków związanych z niepełnosprawnością, szkolenie, poradnictwo, pomoc finansowa (artykuł 28): wprowadzenie regulacji oraz zapewnienie odpowiednich środków finansowych.
- Czynne prawo wyborcze (artykuł 29): zapewnienie rzeczywistej możliwości jego wykonywania w wyborach wszystkich szczebli.

- Uczestnictwa w szeroko rozumianym życiu kulturalnym, sporcie, wypoczynku (artykuł 30): wsparcie przez państwo.

Dodatkowej analizie wymaga kwestia uprawnień, jakie powinny przysługiwać w Polsce, zgodnie z konwencją, osobom niepełnosprawnym nie będącym obywatelami polskimi.

Pozwalam sobie zapewnić, że prace będą prowadzone bez zbędnej zwłoki, jednak ze względu na szczególny charakter konwencji – jej wyjątkową obszerność, wieloaspektowość oraz daleko idące zobowiązania z niej wynikające – wymagają one szczególnej dokładności, co oznacza, że konieczne jest przeznaczenie na nie więcej czasu niż to bywa w przypadku wielu innych umów międzynarodowych.

Proszę przyjąć wyrazy szacunku.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'M. Krawiec', written in a cursive style.